

και ο νοῦς του ἔκανε νὰ σκεφτεῖ, νὰ σκεφτεῖ γι' αὐτά, ποῦ γινόντουσαν γύρω του, γιὰ τὰ δικά του και τί θὰ γινότανε, τί τὸν περίμενε.

Εἶδε τὸν παλιό του φίλο, τὸν παιδικό, νὰ πηγαίνει τὰ πιωτὰ στὰ παιδιὰ, φορῶντας μόνο τὸ γαλέκο μὲ τὴν ἀλυσίδα τοῦ ρολογιοῦ τὴν ἀσημένια νὰ κρέμεται και τὸ πανταλόνι μὲ τὸ πολὺ γόνατο, τὸν εἶδε εὐχαριστημένο γιὰ τὴ ζωὴ και χωρὶς νὰ φαίνεται νὰ ἔχει καμμιά τύψη τῆς συνειδήσεώς του γιὰ τὸ φόνο, ποῦ εἶχε σφάζει ἄνθρωπο.

Εἶδε τοὺς ἄλλους, τοὺς ἀλλήτες, κλέφτες νὰ ἔχουνε σηκωθεί και νὰ χορεύουνε χωρὶς καμμιά στενοχώρια, καμμιά σκέψη, νὰ διασκεδάζουν, ὅπως θὰ διασκεδάζουν ἄνθρωποι μὲ ἡσυχὴ συνειδήσεως και μὲ ἡσυχὴ τὴ σκέψη γιὰ τὴ ζωὴ.

— Αὐτοὶ εἶνε εὐτυχημένοι! εἶπε μὲ τὸ νοῦ του πεντάρη δὲ δίνουνε γιὰ τὸν κόσμο! Δὲν ἔχουνε οὔτε νόμο, οὔτε τίποτα!

Και ἐπεθύμησε νάταν κι αὐτός, νὰ μὴν εἶχε οὔτε νόμο, οὔτε συνειδήσεως και οὔτε νὰ κρατιόταν ἀπὸ τίποτα, ὅπως αὐτοὶ, ἀλλὰ μαυτὴ του τὴν ἐπιθυμία σὰ νὰ κύταξε μέσα του, στὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, εἶδε τὴν ἀδυναμία νὰ σφάζει ἄνθρωπο, νὰ μαχαίρωσει και τὸ φρόδο μὴν κάνει κακὸ στὸν ἄλλο.

— Ἀδύνατο, ἀδύνατο! εἶπε, δὲ μπορῶ! ἀδύνατο!

Και τοῦ φάνηκε τότε αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία του, σὰν ἐπιθυμία ἀκακοῦ ζώου φκιαγμένου νὰ σηκώνει δάρη νὰ ζέδεταί, ἢ νὰ σφάζεται, ἄλογο, πρόβατο, νὰ γαίεται λύκος, τίγρης!..

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΤΟ ΦΡΑΓΓΕΛΙΟΝ

Φίλε Νουμά,

Ὁ φιλολογικὸς Ἰῶδ και φίλος μου κ. Ἀριστομένης Καμπάνης μπρρρ! σὲ κάπιο χρονογράφημά του στὸ «Ν. Ἄστου» ἀπειλεῖ ὅτι θ' ἀναγκαστεῖ νὰ πάρει τὸ «φραγγέλιον» στὸ χέρι (ὅπως τοῦ τὸ συνιστοῦν πολλοὶ —ποιοί;) γιὰ νὰ βάλει τὰ φιλολογικὰ πράματα στὴ θέση τους.

Τὴ σύστασιν αὐτὴ τοῦ τὴν κάνω και γώ, γιὰτὶ ἐπιτέλους δὲν ἀξίζει νὰ κρατεῖ πάντα κανεὶς στὰ χέρια του τὸν κουδουνάτο καραγκιόζη τοῦ φιλολογικοῦ γελωτοποιοῦ χρειάζεται και ποῦ και ποῦ γιὰ ποικιλία και τὸ φραγγέλιον.

Ὅσο γιὰ τὸ χαρακτηρισμὸ ποῦ δίνω παραπάνω στὸ φίλο μου, λέγοντάς τονε «φιλολογικὸ Ἰῶδ», μὴν τὸ πάρεις γιὰ κοροϊδεῖα, ἀφοῦ ὁ Ἰῶδ δὲν εἶχε μόνο τὴ λέπρα του, γὰ και τὴν ὑπομονὴ του, κι ἀφοῦ τὸ δηλώνει μάλιστα κι ὁ φίλος μου στὸ τέλος τοῦ ἀρθρου του «ὅτι ἡ ὑπομονὴ ἔχει εὐπερίγραπτα ἔρια».

Δικός σου
ΡΙΓΓΟΛΑΕΤΟΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σ' ἐν' ἀπὸ τὰ τελευταῖα φυλλάδια τοῦ παρισιάνικου καλογνωρισμένου περιοδικοῦ «Mercure de France» (1 Juillet 1916), ὁ Δημήτρης Ἀστεριώτης (ὄνομα ποῦ κρύβει τὸ Γάλλο στοχαστικὸ ποιητὴ και πεζογράφου και τῶν Ἑλλήνων εὐγενικὸ φίλο Philéas Lebesgue), μᾶς δίνει τὸν ἀπολογισμόν, νὰ ποῦμε, τῶν «Νεοελληνικῶν γραμμάτων», ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τῶν πρὸςφρατα τυπωμένων βιβλίων και μονογραφήματων.

Περνοῦν ἀπὸ τὴν γοργὴν ἐπιθεώρησή του, σύντομα ἀναφερμένα ἢ μὲ δυὸ τρεῖς γραμμὲς χαρακτηρισμένα λογιῆς ἔργα και δημοσιεύματα: Τὰ ποιήματα τοῦ Βηλαρά μὲ τὸν πρόλογο τοῦ Ζερβοῦ στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Φέξη, και οἱ στίχοι τοῦ Λασκαράτου. Ἡ πραγματεία τοῦ Μ. Τριανταφυλλίδη γιὰ τὴν «Ὁρθογραφία μας», ζήτημα σημαντικώτατο, κατὰ τὸν Ἀστεριώτη, γιὰτὶ μέσα στὴν ὀρθογραφία ἀντιφεγγίζει ἑλὴ ἢ διανοητικὴ κατάστασιν ἑνὸς λαοῦ. Τὸ παιδαγωγικὸ ἔργο τοῦ Δελμούζου, βρασιμένο σὲ θεμέλια νέα. Ἡ γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς γλώσσας τοῦ Πέτρου Βλαστοῦ, ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὶς ἐργασίαι τοῦ Φιλίητα, τοῦ Τοῦμπ, τοῦ Περνώ. Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, κοιταχμένο φιλοσοφικώτερα και σχετισμένο μὲ τὶς δυὸ μεγάλες συμβολικῆς ἰδέαι τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς: Ἀθῆνα και Κωνσταντινούπολη. Οἱ «Βωμοὶ» τοῦ Παλαμά. Ὁ «Πρόλογος στὴ ζωὴ» τοῦ Σικελιανοῦ. Τὰ μεταφράσματα τοῦ Ντέμελ και τοῦ Μορέας ἀπὸ τὸν Κλ. Παράσχου. Τοῦ Μίχα οἱ Ἐντύπωσεαι ἀπὸ τὴ Γερμανία. Ἡ «Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις» Δραγοῦμη, Μπουσίου, Καραπάνου. Ἡ «Πινακοθήκη», Τὰ «Ἔργα» και ἡ σειρά τῆς «Ἀγκύρας».

Ἡ «Ἰσοθετημένη», κοινωνικὸ μυθιστόρημα τῆς κυρίας Εἰρήνης Δημητρακοπούλου, «ἀπὸ τὰ ἄριστα λογοτεχνήματα ποῦ φάνηκαν τώρα τελευταῖα, μὲ ὕφος ποῦ συνταιριάζει τὴ χάρη πρὸς τὴ δύναμιν». Οἱ «Πρόζεις» τοῦ νέου ταλαντοῦχου Πάνου Ταγκόπουλου «ποῦ καθαρὰ ἤχουνε τὸ σάλπισμα τῆς Ἰδέαι μὲ παραστατικὰ λόγια ἀληθινοῦ ποιητῆ».

Γιὰ τοὺς «Βωμοὺς» γράφει:

«Πρὸς τὴν τεράστια σύγκρουσιν, χέρια μὲ χέρια, δυὸ ἰδεῶν τῆς ζωῆς ἐντελῶς ἀντίθετων, ἀφοβα ἔ Παλαμῆς παρουσίασε τοὺς «Βωμοὺς» ποῦ καιεῖ ἐπάνω τους ἔλο τὸ λιθάνι τῆς καρδιάς του, ποῦ ἀστράφτει τὸ βαγγέλιον τῆς ψυχῆς του, ποῦ λάμπουν ἔλα τὰ χρυσαφικὰ μῆαι ἀψευγάδιαστῆς τέχνης. Μέσα στὰ ἔφτὰ βιβλία τοῦ τόμου χτυποῦνται ἀράδα ἀράδα οἱ χορδῆς τῆς πλουσιώτερης λύρας ἀπὸ ἔσαι γνώρισε ὡς τώρα ἢ Ἑλλάδα. Σὲ καθέναν ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ ποιητῆ στέκεται προσκολλημένο, ἄς ποῦμε, ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴ ζωὴ του. Μᾶς λέγει τὶς ἐνθύμησῆς του, τὶς λύπαις του, τὶς ἀνταρσίαις του, τὶς ἐλπίδαις του, και τότε σέρ-

νει κάτι τὴν ὀρφικὴν ἔκσταση, τόσο εἶναι δοσμένος ὅλος στὴν Ἰδέα τὴν κυρίαρχη. Ἀναμφίβολα, μὲ τὴ φωνὴν του ἐκφράζεται ἡ ἀγνή συνείδηση ἔθνους ἑλλήκερου, ὅταν κράζει: **Στάγματα!** Καὶ πῶς γνωρίζει ὁ ποιητὴς νὰ ξαναγιώνη τοὺς παραδομένους τύπους!

Πνευματικὸς ὁδηγὸς τῆς γενεᾶς ποὺ φεύγει, ὁ Κωστής Παλαμάς ἀνοίγει γιὰ τὴς γενεᾶς τὴς ἐρχόμενης, τὸ δρόμο ποὺ ἀνεβάζει ψηλά, μόνον ἀξιογί' αὐτῆς.

Καὶ γιὰ τὸν «Πρόλογο στὴ Ζωή»:

«Νὰ ὁ Ἄγγελος Σικελανός, ποὺ εἰ νέοι τότε χειροτονοῦνε σὺν ἡγέτῃ (maitre), καὶ ποὺ προδραίνει μὲ τὸ ἱερατικὸ περπάτημα Ἐλευσίνιου προφήτη, γιὰ νὰ ψάλλῃ τοὺς ὕμνους τῆς ἱερῆς γῆς. Οἱ ὕμνοι τοῦ Σικελιανοῦ λαχταριστοὶ πέρα ὡς πέρα ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ κοινωνία μὲ τὴ Φύση καὶ μὲ τοὺς θεοὺς ποὺ κλείνουν μέσα τους. Ὁ «Πρόλογος στὴ Ζωή» μὲ τοὺς δύο πρώτους τόμους τοῦ «Ἡ συνείδηση τῆς γῆς μου» καὶ ἡ «Συνείδηση τῆς Φυλῆς μου» ξετυλίγει: τὴς πανικῆς λειτουργίας τοῦ μ' ἔναν αἰσχύλειο ρυθμῶ, ποὺ τὸ μεγαλειό του παραζαλίζει τὴν ἀνάλυση. Θὰ κατηγορήσουν τὸ Σικελιανὸ πῶς δὲν εἶναι ἡ τέχνην του παρὰ εὐρωπαϊκῶν τρόπων ἀπήχηση. Πιστεύω πῶς δὲ θὰ πλανηθῶ, ἀνίσως πῶ πῶς βέβαια, θὰ τὸν ἀγαπᾶ τὸν Κλωντέλ. Ἀλλὰ τόσο εἶναι θρεμμένος ἀπὸ τὴν οὐσία τῶν ἀρχαίων, ὥστε τίποτε δὲν τοῦ ἀποφαίνεται. Ἡ πολὺ μεγάλη ἀξία του εἶναι ἡ ἀποκλειστικὰ ἑλληνικὴ του βούληση καὶ τὸ ἄμεσο κέντρωμα τῆς πολὺ νεωτεριστικῆς πνοῆς του στὴν ψυχὴ ἐπάνω τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Ἐτοί ἡ νέα Ἑλλάδα πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀρχαία, χωρὶς ξένο ἀνακάτωμα. Ὁ Σικελιανὸς γεννήθηκε στὴ Λευκάδα, στὴν πατρίδα τοῦ Βαλαωρίτη, κι αὐτὸ σημαίνει κάτι...»

Δ. ΑΣΤΕΡΙΩΤΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΕΥΑΓ. Α. ΚΟΥΚΛΑΡΑ

(Ἰδρυθὲν στὰ 1889)

40 — Ὁδὸς Ἀκαδημίας — 40

Παλοῦνται περασμένα φύλλα καὶ τόμοι τοῦ «Νουμᾶ», καθὼς καὶ ὅλα τὰ βιβλία τῆς Δημοτικῆς Βιβλίας στέλλονται στὴς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικό. Στὸ Ἀκαδημαϊκὸ βιβλιοπωλεῖο εὐρίσκονται ὅλα τὰ ἐπιστημονικά, φιλολογικά, διδασκικά, καθὼς καὶ ὅλα τὰ νέα βιβλία, εἰς τιμὰς πολὺ χαμηλάς.

Τὰ βιβλία τοῦ Πάνου Δ. Ταγκοπούλου: «Προῖξες» καὶ «Δροσοσταλίδες» στέλλονται στὴς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικό μὲ δρ. 2.50 κ' ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν.

ἈΠΟΣΠΑΣΜΑ

ἈΠΟ ΤΟ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΜΑΣ ΖΗΤΗΜΑ»,*

Ὁ κ. Σκληρὸς μᾶς παραχώρησε καὶ πάλιν εὐγενικὰ ἓνα ἄλλο κομμάτι ἀπὸ τὴ νέα ἐκδοσὴ τοῦ «Κοινωνικοῦ μας Ζητήματος», ποὺ ἐτοιμάζει καὶ ποὺ ὡς πρῶτο χειρόγραφο ἀκόμα δὲν πῆρε τὴν τελειωτικὴν του μορφήν οὔτε στὴ διατύπωσιν, οὔτε στὴν οὐσίαν.

Τὸ σημερινὸ ἀπόσπασμα πραγματεύεται τὴ δρᾶσιν τοῦ δημοτικισμοῦ μας, δείχνοντας τὴς μεγάλας του θετικὰς ἐκδουλεύσεις, ἀλλὰ χτυπώντας καὶ τὰ τραυτὰ του, γιὰ τὰ ὁποῖα προτείνει θεραπευτικὰ μέσα. Ἐλπίζομε νὰ διαβασεῖ μὲ ἐνδιαφέρον, γιὰτὶ λίγο πολὺ θίγει ὅλους μας.

Εἰς ἐκάστην κοινωνίαν ἀναγκαστικῶς ὑπάρχουν δύο τύποι ἀνθρώπων, ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι εἰς τὰς ψυχικὰς καὶ πνευματικὰς τὴς τάσεις: οἱ συντηρητικοὶ καὶ οἱ ἐπαναστατικοί! Ἡ πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει: τὰ κοινὰ, ἡσυχὰ καὶ φύσει συντηρητικὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα εἰς ὅλας τὰς κοινωνίας ἀποτελοῦν τὸν μέγαν ὄγκον τοῦ λαοῦ. Κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν εἶναι ἡ ψυχικὴ τῶν αὐταρέσκεια καὶ ἡ νωθρότης καὶ ὀκνηρία τοῦ πνεύματός των. Διαρκῶς εὐχαριστιμένοι μὲ τὸν ἑαυτὸν των καὶ τὴν κοινωνίαν των, εὐρίσκουν λαμπρὰς τὰς ἀτομικὰς των ἔξεις. Καλὰ καὶ ἄγρια τὰ συστήματα τοῦ τόπου των μὲ τὰ ὁποῖα ὑπνωτίσθησαν ἐκ μικρᾶς ἡλικίας. Πᾶν τὸ ἐξερχόμενον τῶν μέχρι τοῦδε ἰδεῶν καὶ ἔξεων των, τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῆς κοινωνίας των εἶναι δι' αὐτοὺς ἀντιπαθές, ἀνόητον δλέθριον, ἀπατρι καὶ προδοτικόν. Οἱ συντηρητικοὶ οὗτοι ἀποτελοῦν τὴν νωθρὰν καὶ ἀκίνητον μάζαν ἐπὶ τῆς ὁποίας συνήθως στηρίζονται αἱ διάφοροι κυβερνήσεις καὶ ὅλοι οἱ ἔχοντες συμφέρον εἰς τὴν διακωνίαν τοῦ ἐκάστοτε κοινωνικοῦ καθεστώτος.

Ἀπέναντι τούτων ἵσταται ἡ μικρὰ, ἐλαχίστη μειοψηφία τῶν φύσει ἀνησύχων, ἐπαναστατικῶν πνευμάτων, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε εἶναι εὐχαριστιμένα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν των καὶ τὴν κοινωνίαν των, παντοῦ καὶ πάντοτε διαδiléπουν ἐλαττώματα καὶ τραυτὰ σημεῖα ἀξία διορθώσεως καὶ ἀλλαγῆς. Καὶ εἰς τὰ ἀνησυχὰ, ἐπαναστατικὰ καὶ προφητικὰ ταῦτα στοιχεῖα ἀφείλει κυρίως εἰπεῖν ἡ κοινωνία τὰς ἐκάστοτε νέας ἰδέας καὶ τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα, τὰ ἀνταποκρινόμενα ἄλλωστε, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, εἰς βαθυτέρας ψυχικὰς, κοινωνικὰς, οικονομικὰς ἢ ἔθνικὰς ἀνάγκας. Ἐὰν ε-

* Σημ. τοῦ «Νουμᾶ». Ἀπὸ τὸν καινουργιο τόμο τῆς «Νέας Ζωῆς», τὸν πλουσιώτατο οὐ περιεχόμενόν, ποὺ μᾶς ἤθε σήμερα, παίρνομε τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ τοῦ κ. Γ. Σκληροῦ, ποὺ θὰν τὸ ξανατυπώσομε σὲ δύο τρεῖς φύλλα, γιὰτὶ εἶναι ἡ μόνη τίμημα κριτικὴ ποὺ γράφηκε ἕως τῶρα γιὰ τὸ γλωσσικὸν ἀγῶνα. Μπορεῖ νὰ διαφανοῦμε σὲ μερικὰ μὲ τὸν κ. Σκληρὸν καὶ τὴς διαφωνία μας ἴσως τὴς ποῖμε ἀργότερα. Σήμερα περιοριζόμεσθε στὸ ξανατύπωμα μόνο τῆς μελέτης του.